

IESPĒJAMĀ KOMPETENČU
MAIŅA EZERU
APSAIMNIEKOŠANAS PLĀNU
REALIZĒŠANĀ

Ādažu novada pašvaldība, 2021

LIELAIS BALTEZERS

- Ezers atrodas Garkalnes un Ādažu novada teritorijā.
- Spoguļa laukums 597,5ha, no kuriem 201 ha Ādažu pašvaldības valdījumā.
- Ezerā atrodas dabas liegums “Lielā Baltezera salas”, kuru tiesiskais valdītājs ir VARAM.
- 2017.gadā izstrādāti ekspluatācijas (apsaimniekošanas) noteikumi.
- 2017.gadā VRI izstrādāja Zivsaimnieciskās ekspluatācijas noteikumus.

Dabas liegums “Lielā Baltezera salas”

- ▶ Divas no Ādažu novada teritorijā esošajām Lielā Baltezera salām Ropažu sala un Liepu sala – iekļautas dabas liegumā “Lielā Baltezera salas”, to teritorija ir Dabas aizsardzības pārvaldes valdījumā. Individuālie aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi nav izstrādāti, tātad salās ir spēkā Ministru kabineta 2010.gada 16.marta noteikumi Nr.264 “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”.
- ▶ DAP atļauja nepieciešama, lai ierīkotu publiski pieejamus dabas tūrisma un izziņas infrastruktūras objektus (piemēram, takas, maršrutus, skatu torņus, telšu vietas, stāvlaukumus, apmeklētāju centrus un informācijas centrus), kā arī zemes lietošanas veida maiņai, lai paplašinātu kuģošanas līdzekļu bāzes vai ierīkotu piestātnes.
- ▶ 2003.g. ir izstrādāts dabas lieguma dabas aizsardzības plāns, plānam ir ieteikuma spēks, pie tam plāna darbības termiņš jau ir beidzies.

Dabas aizsardzības plāns 2003.-2014.gads

Lai salas saglabātos maksimāli dabiskas, ir jāierobežo invazīvo sugu izplatīšanos – jāveic rievainās rozes un korinšu izciršana visās salās, izņemot Mazo salu. Nepieciešams jūraskraukļu populācijas monitorings liegumā.

Dabas aizsardzības plāna ieviešanas praktiskie aspekti

Pēc likuma “Par īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām” teritorijas saglabāšanu, uzturēšanu un pārvaldi finansē no valsts budžeta līdzekļiem. Lai veiktu jebkādas darbības dabas liegumā, tās jāaskaņo ar DAP un VARAM kā zemes īpašnieku.

Ieteikumi individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam

- Visā dabas lieguma teritorijā aizliegts veikt jebkādu saimniecisko un cita veida darbību, kas nav paredzēta dabas aizsardzības plānā.
- Aizliegts apmeklēt dabas liegumu bez saskaņošanas ar pašvaldībām, izņemot teritorijas apmeklēšanu, lai to apsargātu, veiktu dabas aizsardzības plānā paredzētos pasākumus, kontrolētu aizsardzības un izmantošanas noteikumu ievērošanu, ugunsdrošības pasākumu veikšanai.
- Dabas liegumā nepieciešams veikt dabas aizsardzības plānā paredzētos pasākumus īpaši aizsargājamo sugu, to dzīvotņu, kā arī īpaši aizsargājamo biotopu saglabāšanai.

Dabas aizsardzības plāns un Ministru kabineta noteikumi nosaka veselu rindu ar ierobežojumiem, ko nedrīkst veikt dabas liegumā, tai pat laikā pašvaldībām tie ir nodoti valdījumā. Likums nosaka, ka teritorijas saglabāšanu, uzturēšanu un pārvaldi finansē no valsts budžeta līdzekļiem, tomēr ar valdījuma nodošanu pašvaldībām, uzturēšana, t.sk finansējums ir jāparedz no pašvaldību budžeta. Papildus tam jebkura darbība ir jāaskaņo ar VARAM un DAP.

Papildus apgrūtinājumi ezeru apsaimniekošanā

Ādažu novada virszemes ūdensobjektu apsaimniekošanas un izmantošanas koncepcijā (2017.gads) norādīts uz nepieciešamajām izmaiņām normatīvajos aktos.

13.06.2006.MK noteikumi Nr.475 “Virszemes ūdensobjektu un ostu akvatoriju tīrīšanas un padziļināšanas kārtība”.

- Noteikumu 3.3.punktā no noteiktā darbību saraksta ir jāizslēdz tās darbības, kurām nevar būt kaitīga ietekme uz vidi (peldošu gružu izvākšana, nogrimušu priekšmetu izcelšana), un jāprecizē formulējumi saistībā ar makrofītu ierobežošanu (pļaušana) un likvidēšanu (izņemšana kopā ar sakņu sistēmu). Darbību, kuras nav saistītas ar ūdensobjekta grunts izņemšanu (piemēram, pļaušana, tīrīšana), veikšanas nelielā apjomā atļaušanu varētu deleģēt publisko ūdensobjektu valdītājiem, ar nosacījumu, ka ūdensobjektam ir izstrādāts apsaimniekošanas dokuments (plāns), kurā attiecīgās darbības reglamentētas.
- Vajadzētu precīzi aprakstīt darbības, kuru veikšanai TN nav vajadzīgi (makrofītu sauso daļu novākšanai ziemā virs ledus, teritorijas plānojumā noteikto kuģu ceļu izpļaušanai, nogrimušu koku izcelšanai).

Atbilstoši 13.06.2006.MK noteikumu Nr.475 "Virszemes ūdensobjektu un ostu akvatoriju tīrīšanas un padziļināšanas kārtība" 25.punktam - Ja ūdensteces sateces baseins ir lielāks par 25 kvadrātkilometriem vai ūdenstilpes spoguļa laukums ir vismaz 10 hektāru liels, darbības ierosinātājs papildus šo noteikumu 24.punktā minētajam jāiesniedz:

- ▶ 25.1. sertificēta eksperta atzinumu par virszemes ūdensobjektu tīrīšanas vai padziļināšanas iespējamo ietekmi uz zivju resursiem. Ja nepieciešams, Valsts vides dienests pieprasa valsts zinātniskajam institūtam "Pārtikas drošības, dzīvnieku veselības un vides zinātniskais institūts" izvērtēt saņemto atzinumu. Izdevumus, kas saistīti ar minētās institūcijas izvērtējuma sagatavošanu, sedz darbības ierosinātājs;
- ▶ 25.2. sertificēta eksperta atzinumu par virszemes ūdensobjektu tīrīšanas vai padziļināšanas iespējamo ietekmi uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, īpaši aizsargājamām sugām un īpaši aizsargājamiem biotopiem, kā arī iespējamo ietekmi uz tīrāmo vai padziļināmo ūdensobjektu. Ja nepieciešams, Valsts vides dienests pieprasa Dabas aizsardzības pārvaldei izvērtēt saņemto atzinumu. Izdevumus, kas saistīti ar minētās institūcijas izvērtējuma sagatavošanu, sedz darbības ierosinātājs;
- ▶ 25.3. sertificēta eksperta atzinumu par virszemes ūdensobjektu tīrīšanas vai padziļināšanas iespējamo ietekmi uz apkārtējiem ūdensobjektiem. Ja nepieciešams, Valsts vides dienests pieprasa valsts sabiedrībai ar ierobežotu atbildību "Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs" izvērtēt saņemto atzinumu. Izdevumus, kas saistīti ar minētās institūcijas izvērtējuma sagatavošanu, sedz darbības ierosinātājs.

Šis ir papildus apgrūtinājums pašvaldībām, kuru valdījumā ir nodoti ezeri. Ādažu novadā visu ūdensobjektu spoguļa laukums ir lielāks par 10ha, līdz ar niedru pļaušanai, kas ir ikgadējs pasākums ir jāsaņem tehniskie noteikumi no VVD, papildus tiek prasīti sertificētu ekspertu atzinumi, kur vidējās izmaksas par vienu atzinumu ir ~8000 EUR bez PVN.

CITI PIEMĒRI

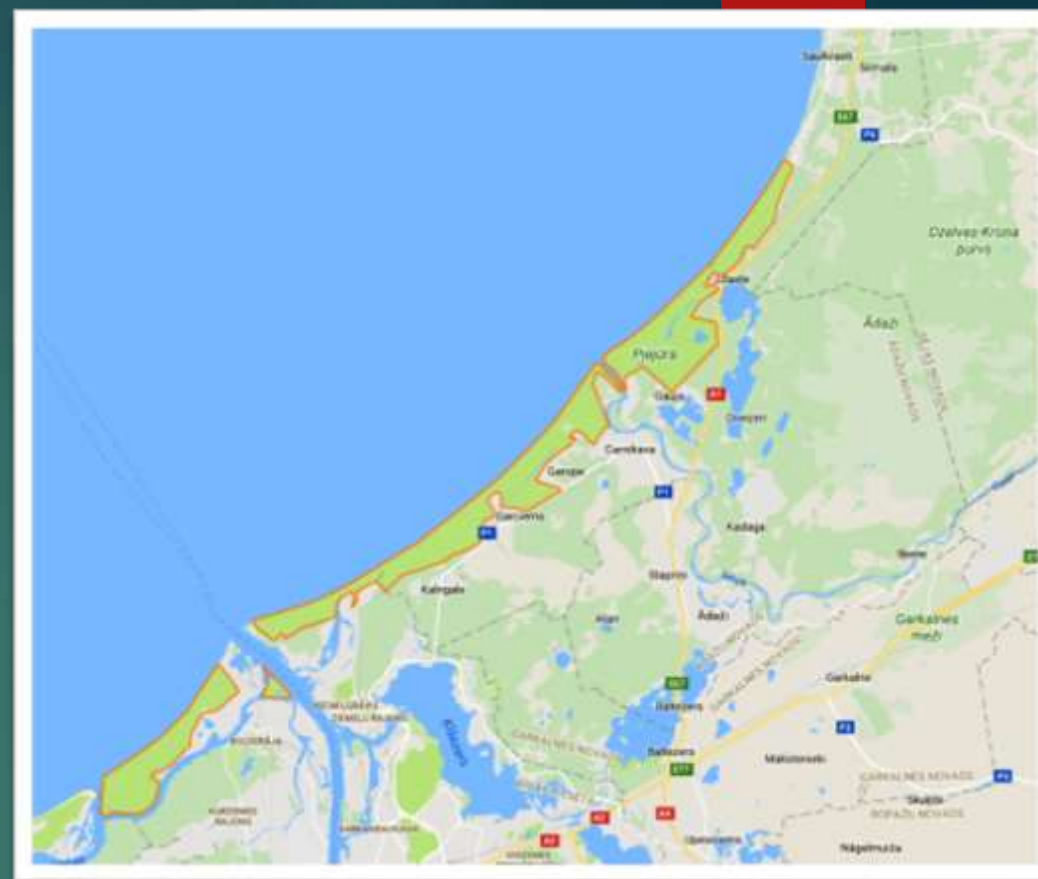
Dūņezers

Apmēram puse no Dūņezera krasta ir valsts mežs, gar Dūņezera valsts mežā esošo krastu visā garumā ved piekrastes dabiskā brauktuve, kura gan vietām ir grūti izbraucama ar vieglo automašīnu. Vairākās vietās gar Dūņezera krastu ir izveidojušās laivu iebraukšanas vietas, makšķerēšanas vietas un peldvietas. Pēc pašvaldības ceļa uz bijušā tilta vietu salabošanas dabiskās brauktuves gar Dūņezera ziemeļu gals ir viegli sasniedzams. Piebraukšana no Tallinas šosejas puses tiek speciāli apgrūtināta – LVM ir ierīkojuši slēdzamas barjeras.

Dabas parks "Piejūra"

- Dabas parka pārvaldi īsteno VARAM pakļautībā esoša tiešās pārvaldes iestāde – DAP (struktūrvienība – Pierīgas reģionālā administrācija). DAP organizē un koordinē arī aizsargājamo teritoriju monitoringu. Tās pienākums ir uzraudzīt dabas aizsardzības plāna izstrādi un veicināt tā īstenošanu pēc apstiprināšanas.
- Sugu un biotopu aizsardzības likuma, likuma "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" un tiem pakārtoto normatīvo aktu nosacījumu ievērošanu kontrolē DAP.
- Meža apsaimniekošanas normatīvo aktu ievērošanu kontrolē Valsts meža dienesta Rīgas reģionālā virsmežniecība.
- Atbilstoši Zemes pārvaldības likuma 15. pantam, vietējā pašvaldība ir valdītājs tās administratīvajā teritorijā esošajai jūras piekrastes sauszemes daļai un iekšzemes publiskajiem ūdeņiem, kuru valdītājs nav par vides aizsardzību atbildīgā ministrija vai cita ministrija un kuri nav privātpersonu īpašumā. Vietējā pašvaldība gādā par tās valdījumā esošās jūras piekrastes sauszemes daļas labiekārtošanu un nodrošina tās sanitāro tīrību, veic teritorijas plānošanu, kā arī nodrošina glābšanas dienestu darbību vietējās pašvaldības apsaimniekotajās peldvietās, kur tas ir nepieciešams.

Zemes īpašums		Platība, ha		Īpatsvars, %
Valsts īpašumā	AS "LVM" valdījumā	18	2331	56
	publiskie ūdeņi pašvaldību valdījumā	34		
		0		
	citā valdījumā	14		
Pašvaldību īpašumā		8	1680	40
Privātā īpašumā	juridiskām personām	69	167	4
	fiziskām personām	98		

Zemes īpašuma formas dabas parkā (Valsts zemes dienesta dati)

- Atbilstoši likuma “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 26. pantam vietējās pašvaldības var finansēt un veikt savā administratīvajā teritorijā esošo aizsargājamo teritoriju apsaimniekošanu. Nepieciešamo saimniecisko pasākumu veikšanai aizsargājamās teritorijās likumā noteiktajā kārtībā var izveidot biedrības un nodibinājumus. Biedrības, nodibinājumi un pašvaldības par plānotajiem apsaimniekošanas pasākumiem informē DAP.
- Uz doto brīdi ir izstrādāts dabas parka apsaimniekošanas plāns (2020.-2031.gads). Plānā ietverti dažādi jautājumi arī par dabas parka uzturēšanu un uzraudzību. Tomēr ir dažas lietas, kas plānā nav ietvertas, piemēram, kas administrēs dabas parku?

Atbilstoši normatīvajiem aktiem dabas parku apsaimnieko DAP , tomēr resursu trūkuma dēļ DAP nevēlas to darīt. Pašvaldība var veikt tā apsaimniekošanu, tomēr jebkura darbība ir jāfinansē ar DAP un vēlamās aktivitātes ir jāsedz no pašvaldības budžeta.

2021.gada Valsts kontroles ziņojums "Kas notiek publiskajos ūdeņos"

Konstatēts, ka ūdeņu pārvaldība, t.sk. apsaimniekošana ir nesakārtota un netiek veikta atbilstoši labas pārvaldības principiem. Publisko ūdeņu pārvaldības un apsaimniekošanas jomā ir daudz iesaistīto pušu – valsts institūcijas, pašvaldības, NVO, fiziskās un juridiskas personas – tādejādi publisko ūdeņu apsaimniekošanas institucionālā struktūra ir sadrumstalota.